

Дело C-771/22

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

19 декември 2022 г.

Запитваща юрисдикция:

Bezirksgericht für Handelssachen Wien (Австрия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

17 октомври 2022 г.

Ищец:

Bundesarbeitskammer

Отвeтник:

HDI Global SE

[...]

РЕПУБЛИКА АВСТРИЯ

Bezirksgericht für Handelssachen Wien (Виенски районен съд по търговски дела) [...]

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

По дело

Ищец

[...]

Bundesarbeitskammer (Федерална трудова камара, Австрия)

[...]

1040 Виена

[...]

Отвeтник

[...]

HDI Global SE

[...]

[...]

[...]

30659 ХанOVER

[...]

Предмет:

4 500,00 евро, заедно с лихви и разноски

I.

Съгласно член 267ДФЕС (Договор за функционирането на Европейския съюз) отправя до Съда на Европейския съюз следните преюдициални въпроси:

1. Трябва ли член 17 от Директива (ЕС) 2015/2302 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година относно пакетните туристически пътувания и свързаните пътнически услуги, за изменение на Регламент (ЕО) № 2006/2004 и Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 90/314/ЕИО на Съвета (Директива за пакетните туристически пътувания) да се тълкува в смисъл, че плащанията, които пътуващият направи в полза на организатора преди началото на пътуването, са обезпечени само ако пътуването остане неосъществено в резултат на несъстоятелността, или са защитени и плащанията, които са направени в полза на организатора преди откриването на производството по несъстоятелност, ако пътуващият прекрати пътуването поради извънредни обстоятелства по смисъла на член 12 от Директива 2015/2302 преди настъпването на несъстоятелността?
2. Трябва ли член 17 от Директива (ЕС) 2015/2302 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година относно пакетните туристически пътувания и свързаните пътнически услуги, за изменение на Регламент (ЕО) № 2006/2004 и Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 90/314/ЕИО на Съвета (Директивата за пакетните туристически пътувания) да се тълкува в смисъл, че плащанията, които пътуващият направи в полза на организатора преди началото на пътуването, са защитени, ако пътуващият прекрати пътуването поради извънредни обстоятелства по смисъла на член 12 от Директива 2015/2302 още преди настъпването на несъстоятелността, но несъстоятелността настъпи в периода на резервираното пътуване?
3. Трябва ли член 17 от Директива (ЕС) 2015/2302 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година относно пакетните туристически пътувания и свързаните пътнически услуги, за изменение на Регламент (ЕО) № 2006/2004 и Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 90/314/ЕИО на Съвета (Директивата за пакетните

туристически пътувания) да се тълкува в смисъл, че плащанията, които пътуващият направи в полза на организатора преди началото на пътуването, са защитени, ако пътуващият прекрати пътуването поради извънредни обстоятелства по смисъла на член 12 от Директива 2015/2302 още преди настъпването на несъстоятелността, а несъстоятелността на организатора настъпи поради същите извънредни обстоятелства?

[...]

МОТИВИ

Релевантна разпоредба на правото на Съюза

[1] Преюдициалното производство е необходимо, за да се изясни тълкуването на следната разпоредба:

- член 17 от Директива (ЕС) 2015/2302 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година относно пакетните туристически пътувания и свързаните пътнически услуги, за изменение на Регламент (ЕО) № 2006/2004 и Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 90/314/ЕИО на Съвета (Директива за пакетните туристически пътувания).

Фактите в главното производство

[2] На 3 март 2020 г. австрийският потребител XY сключва с установеното също в Австрия дружество Flamenco Sprachreisen GmbH (наричано по-нататък „Flamenco“), в качеството му на организатор, договор за пакетно туристическо пътуване до Лас Палмас, Гран Канария, от 3 май 2020 г. до 2 юни 2020 г.

[3] На 9 март 2020 г. потребителят заплаща изцяло цената за пътуването в размер на 2 656,00 евро. На 16 март 2020 г. потребителят XY заявява на организатора Flamenco, че отменя пътуването, като се обосновава с призива на правителството хората да си стоят вкъщи, с актуалното предупреждение от шеста степен да не се пътува до Испания и съседните ѝ страни, както и с продължаването на срока на гражданската му служба.

Правото на прекратяване на договора за туристическо пътуване поради извънредни обстоятелства е било предвидено в договора, поради което е налице и не е спорно по делото.

[4] На 20 май 2020 г. спрямо Flamenco е открито производство по несъстоятелност [...] пред Landesgericht Linz (Областен съд Линц, Австрия). Дейността на дружеството е спряна. След разпределянето на осребреното имущество производството по несъстоятелност е прекратено с влязло в сила

определение от 9 юни 2022 г. Съгласно определението за разпределение на имуществото процентът на удовлетворяване на кредиторските вземания е 51,11 %.

На 8 юни 2020 г. синдикът формално констатира прекратяването на договора за пакетно туристическо пътуване.

[5] Делото е прекратено по отношение на първия ответник, TVA-Tourismusversicherungsagentur GmbH [...], поради липса на пасивна процесуална легитимация, доколкото той е отговарял само за изплащането на вземанията от осребреното имущество. Вторият, а понастоящем единствен ответник, HDI Global SE, е застрахователят на Flamenco. Двете дружества имат сключен договор за пакетно туристическо застраховане за съответните рискове съгласно членове 3—5 от Verordnung der Bundesministerin für Digitalisierung und Wirtschaftsstandort über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen (Наредба на федералния министър на цифровите технологии и икономиката относно пакетните туристически пътувания и свързаните пътнически услуги, наричана по-нататък: „PRV“) [...] (по този въпрос вж. по-подробно точка 12).

Приложимото право на Съюза

[6] Законовите, подзаконовите и административните разпоредби относно договорите за пакетни туристически пътувания и свързани пътнически услуги между пътуващи и търговци са хармонизирани с различни директиви на Съвета, съответно на Европейския парламент и на Съвета. Последно е приета Директива (ЕС) 2015/2302 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година относно пакетните туристически пътувания и свързаните пътнически услуги, за изменение на Регламент (ЕО) № 2006/2004 и Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 90/314/ЕИО на Съвета.

[7] В член 7 от предишната, понастоящем отменена Директива 90/314/ЕИО по същество се предвижда, че страната по договора (организатор или продавач на дребно) гарантира връщането на вложените средства и репатрирането на потребителя в случай на несъстоятелност.

[8] Във връзка с член 7 от Директива 90/314/ЕИО на Съвета от 13 юни 1990 година относно пакетните туристически пътувания вече е имало редица преюдициални дела (по този въпрос вж. точка 24 и сл.):

- решение от 14 май 1998 г., Verein für Konsumenteninformation/Österreichische Kreditversicherungs AG (C-364/96, ECLI:EU:C:1998:226),
- решение от 15 юни 1999 г., Rechberger и др./Република Австрия (C-140/97, ECLI:EU:C:1999:306),

- решение от 16 февруари 2012 г., Blödel-Pawlik/HanseMerkur Reiseversicherung AG (C-134/11, ECLI:EU:C:2012:98),
- определение от 16 януари 2014 г., Baradics и др./QBE Insurance (Europe) Ltd Magyarországi Fiöktelepe и Magyar Állam (C-430/13, ECLI:EU:C:1998:226).

[9] Разглежданият член 17 от Директива (ЕС) 2015/2302 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година относно пакетните туристически пътувания и свързаните пътнически услуги предвижда:

„1. Държавите членки гарантират, че установените на тяхна територия организатори, предоставят обезпечение за възстановяване на всички плащания, направени от пътуващите или от тяхно име, доколкото съответните услуги не са били изпълнени в резултат на несъстоятелност на организатора. Ако превозът на пътници е включен в договора за пакетно туристическо пътуване, организаторите предоставят и обезпечение за репатрирането на пътуващите. Може да бъде предложено продължаване на туристическия пакет.

Организаторите, които не са установени в държава членка и които продават или предлагат за продажба туристически пакети в държава членка или които по някакъв начин насочват подобни дейности към държава членка, са задължени да предоставят обезпечение съгласно правото на тази държава членка.

2. Обезпечението, посочено в параграф 1, е ефективно и покрива разумно предвидими разходи. То покрива размера на плащанията, извършени от пътуващия или от негов[о] име по отношение на туристическите пакети, като се отчита продължителността на периода между първоначалната вноска и последната вноска и изпълнението на туристическия пакет, както и очакваните разходи за репатриране на пътниците при несъстоятелност на организатора.

3. Защитата на организатора при несъстоятелност е в полза на пътуващите независимо от местопребиваването им, мястото на заминаване или на продажба на пакета и независимо от държавата членка, в която се намира образуванието, което отговаря за защита при несъстоятелност.

4. Когато изпълнението на туристическия пакет е засегнато от несъстоятелността на организатора, обезпечението се предоставя безплатно, за да се гарантира репатрирането и при необходимост финансирането на наставянето преди репатрирането.

5. За пътнически услуги, които не са били предоставени, възстановяването на платените суми се извършва без необосновано забавяне по искане на пътуващия“.

[10] Видимо няма по-нови решения на Съда относно член 17 от Директива (ЕС) 2015/2302 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година относно пакетните туристически пътувания и свързаните пътнически услуги.

Приложими разпоредби от националното право

[11] Член 17 от Директива (ЕС) 2015/2302 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година относно пакетните туристически пътувания и свързаните пътнически услуги е транспониран в Австрия по същество с член 3 от PRV [...].

[12] Оттогава член 3 от PRV не е променян и гласи:

„Член 3. (1) Туристическите оператори са длъжни да гарантират, че на пътуващия ще се възстановят:

I. вече направените плащания (първоначалната вноска и остатъкът), доколкото в резултат на несъстоятелността на оператора туристическите услуги са изцяло или частично неизпълнени или доставчикът на услугата изисква заплащането ѝ от пътуващия,

1. необходимите разходи за репатрирането, а ако е необходимо, и разходите за настаняване преди репатрирането, когато тези разходи са направени в резултат на несъстоятелността на организатора или на посредника за свързаните пътнически услуги, в случай че той отговаря за превоза на пътниците, и
2. евентуално необходимите разходи за продължаването на пакетното туристическо пътуване или на организираната свързана пътническа услуга [...].“

[13] Член 12 от Директива (ЕС) 2015/2302 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година относно пакетните туристически пътувания и свързаните пътнически услуги е транспониран в Австрия с член 10 от Bundesgesetz über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen (Федерален закон за пакетните туристически пътувания и свързаните пътнически услуги, наричан по-нататък „PRG“) [...].

[14] Член 10 от PRG гласи:

„Член 10.

(1) Пътуващият може да прекрати договора за пакетно туристическо пътуване по всяко време преди започване на изпълнението на туристическия пакет, без да посочва причини за това. Когато прекрати договора за пакетно туристическо пътуване съгласно настоящия параграф, пътуващият може да бъде задължен да заплати на

организатора подходящо и обосновано обезщетение за прекратяване на договора. В договора за пакетно туристическо пътуване могат да бъдат предвидени разумни по размер стандартни обезщетения, изчислени въз основа на времевия интервал между прекратяването и предвидения момент на започване на изпълнението на туристическия пакет, както и на очакваните икономии на разходи и очакваните приходи от алтернативно реализиране на пътническите услуги. Когато в договора не е предвидено стандартно обезщетение, размерът на обезщетението трябва да съответства на цената на туристическия пакет, от която се приспадат икономии на разходи и приходите от алтернативно реализиране на пътническите услуги. По искане на пътуващия организаторът е длъжен да представи обосновка за размера на обезщетението.

(2) Независимо от правото на прекратяване на договора съгласно параграф 1 пътуващият има право да прекрати договора за пакетно туристическо пътуване преди започване на изпълнението на туристическия пакет, без да заплаща обезщетение, в случай на непредотвратими и извънредни обстоятелства, настъпили в мястото на дестинацията или в непосредствена близост до него, които засягат значително изпълнението на туристическия пакет или превоза на пътници до дестинацията. Ако прекрати договора за пакетно туристическо пътуване съгласно настоящия параграф, пътуващият има право на пълно възстановяване на всички направени плащания за туристическия пакет, но няма право на допълнително обезщетение.

[...]

(4) При прекратяване на договора съгласно предходните параграфи организаторът възстановява всички плащания, направени за пакета от пътуващия или от негово име, след приспадане в случаите по параграф 1 на обезщетението по тази разпоредба, незабавно и не по-късно от 14 дни от получаването на изявлението за прекратяване на договора“.

По първия преюдициален въпрос

[15] Този въпрос е релевантен за настоящото дело, тъй като потребителят прекратява договора преди започване на изпълнението на туристическия пакет, а впоследствие организаторът изпада в несъстоятелност.

[16] Според ищеца от защитната цел на член 17 от Директивата за пакетните туристически пътувания следва, че и в тези случаи пътуващият има право да ползва защитата при несъстоятелност. Това можело да се изведе по-специално от съображение 39 въз основа на текста: „са напълно защитени“. Затова наличието на причинно-следствена връзка не трябвало да е определящо. Например, ако пътуващият прекрати договора въз основа на

медийни съобщения за риск от несъстоятелност, това нямало да се обхваща от защитата при несъстоятелност.

[17] Ответникът счита, че този въпрос трябва да се реши изключително на равнището на националното право. Освен това текстът на Директивата подкрепя тезата за причинно-следствена връзка. В този смисъл трябвало несъстоятелността да е причината за неизпълнението или лошото изпълнение на пътническата услуга.

[18] Както текстът на националната норма, така и текстът на нормата от правото на Съюза предполагат причинно-следствена връзка поради използването на изразите „доколкото“, „ако“ и „в резултат на“, а това би означавало, че вземанията за възстановяване, възникнали поради прекратяване на договора преди настъпването на несъстоятелността, не попадат в обхвата на защитата при несъстоятелност. Аргумент в обратен смисъл обаче следва от съображение 39 от Директивата за пакетните туристически пътувания, което в релевантната си тук част гласи следното: „Държавите членки следва да гарантират, че пътуващите, които купуват туристически пакет, са напълно защитени в случай на несъстоятелност на организатора. Държавите членки следва да гарантират, че [...] организатори[те] предоставят обезпечение за връщане на всички суми, заплатени от пътуващите или от името на пътуващите, и [...] за репатриране на пътуващите в случай на несъстоятелност на организаторите“. Това разбиране се потвърждава от високото равнище на защита на потребителите в Европейския съюз (член 114, параграф 3 и член 169 ДФЕС, както и член 38 от Хартата на основните права на Европейския съюз).

[19] Въпросът за обхвата на защитата при несъстоятелност вече е разглеждан на организиран от Комисията семинар с държавите членки [...]. От една страна, Комисията отбелязва, че намерението на законодателя не е било да намали гаранцията чрез изменението на текста [...]. В член 7 от Директива 90/314/ЕИО на Съвета от 13 юни 1990 година относно пакетните туристически пътувания все още се използва изразът „в случай на несъстоятелност“, докато член 17 от Директива (ЕС) 2015/2302 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година относно пакетните туристически пътувания и свързаните пътнически услуги гласи „доколкото съответните услуги не са били изпълнени в резултат на несъстоятелност на организатора“. От друга страна, според Комисията правото е изрично изключено, ако договорът е прекратен преди настъпването на несъстоятелността [...].

[20] Що се отнася до предишната правна уредба, в решение от 16 февруари 2012 г., Blödel-Pawlik/HanseMerkur Reiseversicherung AG (C-134/11) [...], Съдът вече е постановил, че основната цел на член 7 от Директива 90/314/ЕИО на Съвета от 13 юни 1990 година относно пакетните туристически пътувания е „да се гарантира, че при неплатежоспособност или несъстоятелност на посочения организатор [...] вложените от

[потребителя] средства [ще бъдат] възстановени“. Той посочва и че „по отношение на въпросната гаранция [...] не [се] предвижда специално изискване във връзка с причините за неплатежоспособността на организатора на пътуването“ (пак там, т. 20 и сл.).

[21] Още през 1999 г. в решение Rechberger и др./Република Австрия (C-140/97) [...] Съдът приема, че член 7 от Директива 90/314/ЕИО на Съвета от 13 юни 1990 година относно пакетните туристически пътувания съдържа „задължение за резултат — на закупилите туристически пакети пътници да се гарантира право на възстановяване на платените суми [...] в случай на несъстоятелност на организатора на пътуването“.

[22] В решение от 14 май 1998 г., Verein für Konsumenteninformation/Österreichische Kreditversicherungs AG (C-364/96) [...], Съдът обаче постановява, че „целта на член 7 от Директивата [Директива 90/314/ЕИО на Съвета от 13 юни 1990 г.] е потребителят да бъде защитен от рисковете, произтичащи от несъстоятелността на организатора на пътуването“.

[23] Поради това следва да се изясни тълкувателният въпрос дали когато са възникнали поради прекратяване на договора за пакетно туристическо пътуване преди настъпването на несъстоятелността, вземанията за възстановяване попадат в обхвата на защитата при несъстоятелност, която е налице във връзка с настъпила по-късно несъстоятелност. С други думи, въпросът е дали трябва да има причинно-следствена връзка между несъстоятелността и неизпълнението или лошото изпълнение на пътническата услуга.

По втория преюдициален въпрос

[24] Този въпрос е релевантен при отрицателен отговор на първия въпрос, доколкото при обстоятелствата по настоящия случай производството по несъстоятелност е открито в периода на планираното по принцип пътуване.

[25] Предвид европейската концепция за защитата на потребителите би било нецелесъобразно да се приеме, че в такива случаи потребителят евентуално би имал право да ползва защитата при несъстоятелност, ако е започнал пътуването, но не и ако го е прекратил в съответствие с правото си на това.

[26] Ето защо следва да се изясни тълкувателният въпрос дали в такъв случай се дължи възстановяване чрез реализиране на защитата при несъстоятелност.

По третия преюдициален въпрос

[27] Този въпрос е релевантен при отрицателен отговор на първия въпрос, доколкото причината за прекратяването, а непряко и за несъстоятелността е

едно и също извънредно обстоятелство — пандемията от COVID-19. Flamenco изпада в несъстоятелност поради големия брой прекратени договори заради пандемията.

[28] Ищецът счита, че правото на потребителя да прекрати договора съгласно член 12 от Директива (ЕС) 2015/2302 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година относно пакетните туристически пътувания и свързаните пътнически услуги би се обезценило, тъй като в случай на несъстоятелност поради извънредни обстоятелства пътуващият ще трябва да се опасява да не изгуби защитата. Колкото по-тежки са извънредните обстоятелства, толкова по-висок бил рискът от несъстоятелност на организатора. Ако несъстоятелността се дължи на същото извънредно обстоятелство, заради което има и основание за прекратяване на договора, от гледна точка на потребителя щяло да е по-умно да не упражнява правото на прекратяване, а да изчака настъпването на несъстоятелността.

[29] Ето защо следва да се изясни тълкувателният въпрос дали поне при наличието на непряка връзка между прекратяването на договора и несъстоятелността на организатора — непряка в смисъл, че и двете се дължат на едно и също извънредно обстоятелство — вземанията за възстановяване попадат в обхвата на защитата при несъстоятелност.

[...]

Виена, 17 октомври 2022 г.

[...]